

Свиноус Н.І.,
аспірант*,
Білоцерківський національний аграрний університет

АМОТИЗАЦІЯ ЯК ДЖЕРЕЛО ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Svynous N.I.,
postgraduate student,
Bila Tserkva National Agrarian University

DEPRECIATION AS A SOURCE OF INVESTMENT RESOURCES OF AN AGRICULTURAL ENTERPRISE

Постановка проблеми. Одним з основних джерел відтворення основного капіталу сільськогосподарських організацій виступають амортизаційні відрахування, які становлять особливу економічну категорію, що опосередковує широке коло таких показників, як собівартість, прибуток, податки, балансова вартість основних засобів. Умови ринкової економіки надають економічним суб'єктам самостійність у визначенні напрямків вкладення інвестицій і їх масштабів, однак при цьому виникає досить гостра проблема залучення інвестиційних ресурсів для відтворювальних цілей. Вирішення проблеми збільшення інвестиційного потенціалу організацій викликає необхідність пошуку нових підходів до підвищення ролі амортизації як власного джерела відтворення основного капіталу.

Таким чином, амортизація в основній діяльності підприємств виконує двояку роль. З одного боку, амортизаційні відрахування беруть участь у формуванні собівартості продукції, з іншого – є власним джерелом відтворення основного капіталу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблематики процесів амортизації на Заході не набуло достатнього розвитку у зв'язку з розумінням амортизації як законодавчо визначеного способу компенсації капітальних витрат. У контексті розгляду державної економічної та науково-технічної політики до концепції амортизації з позицій державного регулювання зверталися такі українські фахівці, як: Л. І. Дідівська, Б. Є. Кваснюк, А. Є. Нікіфоров, Д. М. Стеченко та С. М. Чистов. Питаннями амортизації займалися також зарубіжні вчені, зокрема: Л. А. Бернстайн, М. Ван Бред, Е. Домар, М. Лохман, К. Маттерн, Л. Рушті та інші. Амортизаційні відрахування як джерело фінансування інвестицій до основного капіталу розглядалися А. А. Безуглим, І. А. Бланком, О. Ю. Болховітіною, Т. В. Гончаровою, Н. М. Гуляєвою, Л. І. Даніловою, М. І. Крупкою, М. І. Кульчицьким, О. О. Лапко, П. А. Орловим, В. І. Тереховим та іншими вітчизняними вченими.

Віддаючи належне розробкам українських учених, їхньому внеску у дослідження процесів амортизації та пов'язаних із ними питань, зазначимо, що в цій сфері все ще залишається низка нерозв'язаних проблем. Зокрема, невирішеними є деякі питання щодо амортизаційної політики як складової частини фінансового менеджменту підприємств. Викликають дискусії і проблеми пріоритетності різних джерел фінансування реальних інвестицій в економіці України. Хоча існує чимало наукових праць, які висвітлюють недоліки вітчизняної системи регулювання процесів амортизації, актуальною є потреба у їх систематизації та внесенні пропозицій щодо реформування цієї системи.

Постановка завдання. Метою статті є узагальнення підходів науковців щодо визнання амортизації як джерела інвестиційних ресурсів сільськогосподарських підприємств та розробка практичних рекомендацій щодо використання амортизаційних відрахувань в якості складової власних фінансових ресурсів з метою відтворення матеріально-технічної бази господарств корпоративного сектору аграрної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідженням встановлено, що у провідних країнах світу амортизаційне законодавство, окрім традиційного рівномірного списання амортизаційних відрахувань, передбачає використання пільгового порядку амортизації обладнання (прискорених норм амортизації). Метою такого підходу є стимулювання інтенсивного оновлення засобів виробництва та подолання морального зносу технічних засобів. Прискорені норми амортизації застосовують в США, Великобританії, Німеччині, Японії, Франції, Італії та інших країнах. У Німеччині дозволяється списання 40% витрат на придбання нового обладнання в перший рік експлуатації [1].

* Науковий керівник: Варченко О.М. – д-р екон. наук, проф.

Оскільки у вітчизняній практиці господарювання амортизаційні відрахування нині є одним із власних джерел фінансування відтворення основних засобів, а за умови зниження дохідності виробничої діяльності і зменшення можливостей фінансування за рахунок кредитування – як основне джерело інвестицій, тому дослідження питань амортизаційних відрахувань та амортизаційної політики, а також їх нормативне регулювання є запорукою зростання інвестиційної активності суб'єктів господарювання [2].

Відповідно до П(с)БО 7 «Основні засоби», амортизація – це систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації) [3].

Як бачимо, у даному визначенні не враховано явище зменшення корисності основних засобів, хоча в п. 31 П(с)БО 7 «Основні засоби» передбачено, що «втрати від зменшення корисності об'єктів основних засобів включаються до складу витрат звітного періоду із збільшенням у балансі суми зносу основних засобів...». На думку науковців, знос основних засобів слід визначати як суму зменшення вартості об'єкта основних засобів з початку їх корисного використання, яка дорівнює сумі амортизаційних відрахувань з початку експлуатації, зменшення корисної вартості, сум переоцінок зносу, зменшених на суму відновлень корисної вартості [4].

Розрізняють фізичний і моральний знос основних засобів. Фізичний знос (фізичне (матеріальне) спрацювання) – це поступова втрата об'єктом основних засобів споживчої вартості, тобто своїх первісних техніко-експлуатаційних якостей при використанні, що призводить до зменшення їх реальної вартості (економічного спрацювання) і внаслідок цього він не може експлуатуватися в подальшому у виробництві без ремонту. Тобто, мається на увазі суто матеріальний знос окремих елементів основних засобів.

На думку А. П. Шаповала, існує і третій вид зносу під дією сил природи, який пов'язаний із впливом зовнішніх факторів, що призводять до зменшення первісної вартості основних засобів [5].

На нашу думку, цей вид зносу можна віднести до категорії фізичного, розширивши трактування останнього. Тобто, під фізичним зносом слід розуміти поступову втрату об'єктом основних засобів споживчої вартості в результаті особливостей їх використання у виробничому процесі з урахуванням впливу чинників зовнішнього середовища, внаслідок чого зменшується їх первісна вартість і виникає невідкладна потреба у проведенні ремонтних робіт. Отже, знос та амортизація – взаємопов'язані й обумовлені поняття бухгалтерського обліку.

Виходячи із вищезазначеного, можна стверджувати, що однією із функцій амортизації є збереження основного капіталу на постійному рівні. Тобто амортизаційні кошти, які надходять у підприємство, мають цільове призначення і використовуються для забезпечення відтворення основних засобів. Так, Г. О. Хіміч вважає, що амортизаційні відрахування мають двояку функцію: вони є розрахунковими витратами в собівартості продукції, а їх сума у виручці від реалізації продукції – джерелом фінансування інвестицій підприємства [6]. На думку інших науковців, амортизація – це процес, за допомогою якого вартість майна, будівель та обладнання розподіляється протягом строку їх експлуатації, а метою амортизації є відшкодування в результаті діяльності за допомогою цього розподілу первісної вартості активів [7].

Отже, завдяки амортизаційному фонду забезпечується повернення вартості основного капіталу по мірі його зношення, частина грошей, що є в обігу, на більш або менш тривалий час знову формує накопичений капітал, який при придбанні основного капіталу перетворюється на засіб обігу. Саме тому представники класичної економіки наголошували на необхідності створення «резервного грошового фонду» з виручки за проданий товар для відтворення зношених основних засобів [8].

Слід зазначити, що особливість амортизації виявляється в тому, що вона використовує свої функції тільки за умови беззбиткової діяльності підприємства, тобто необхідне реальне надходження коштів підприємству в розмірі, не менше визначеної собівартості продукції, частина з яких буде джерелом створення амортизаційного фонду, що використовуватиметься на просте відтворення основних засобів.

Нарахування амортизації регламентується П(С)БО 7 «Основні засоби», за яким амортизація – це систематичне розподілення вартості основних засобів, яка амортизується протягом строку їх корисного використання (експлуатації). Відповідно до стандарту, для нарахування амортизації передбачено такі методи: прямолінійний, виробничий, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний. Серед альтернативних методів нарахування амортизації, що передбачені стандартами GAAP, можна визначити такі, як: метод списання та заміни, метод групового та змістовного обліку зносу, метод оцінки товарно-матеріальних запасів [9].

Податковий кодекс України передбачає відмову від колишнього підходу до нарахування амортизації: амортизація основних засобів нараховується із застосуванням методів, які відповідають методам, вказаним в ПСБО 7:

- прямолінійного, за яким річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних засобів;
- зменшення залишкової вартості, за яким річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування

амортизації та річної норми амортизації. Річна норма амортизації (у відсотках) обчислюється як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість;

– прискореного зменшення залишкової вартості, за яким річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється відповідно до строку корисного використання об'єкта і подвоюється;

– кумулятивного, за яким річна сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта. Кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта основних засобів, на суму кількості років його корисного використання;

– виробничого, за яким місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка амортизації обчислюється діленням вартості, що амортизується, на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) з використанням об'єкта основних засобів.

Податковий кодекс обмежує коло об'єктів, щодо яких може застосовуватися метод прискореного зменшення залишкової вартості: тільки машини та обладнання і транспортні засоби.

Амортизація об'єкта основних засобів нараховується на підставі виданого підприємством наказу, виходячи з нового строку корисного використання, починаючи з місяця, наступного за місяцем зміни строку корисного використання (крім виробничого методу нарахування амортизації). У такій ситуації постає питання, який саме метод амортизації має обрати автотранспортне підприємство для транспортних засобів як основного виду їх активів.

Оцінюючи різні методи нарахування амортизації, менеджмент сільськогосподарського підприємства повинен враховувати ряд особливостей. Насамперед, вид основних засобів, по відношенню до якого обирається метод нарахування амортизації, зокрема вплив морального зносу. Якщо на засіб виробництва він має суттєвий вплив, то в даному випадку доцільно використовувати прискорені методи, зокрема це стосується наукоємного обладнання, такого як роботизовані доільні установки тощо. Як свідчать проведені розрахунки, цей метод забезпечує найбільшу частку амортизаційних відрахувань у перші роки експлуатації, що дає можливість сільськогосподарським товаровиробникам здійснювати накопичення власних фінансових ресурсів та своєчасно реагувати на розвиток науково-технічного прогресу, здійснюючи постійну модернізацію виробничого процесу. Слід брати до уваги систему оподаткування сільськогосподарських товаровиробників. В умовах запровадження загальної системи оподаткування для господарств корпоративного сектору аграрної економіки використання прискорених методів призведе до зростання рівня витрат, а, отже, до зниження розміру прибутку до оподаткування.

Отже, врахувавши всі позитивні і негативні сторони кожного з методів нарахування амортизації по необоротних активах, підприємство вибирає оптимальний варіант із індивідуальним підходом до кожної групи (підгрупи) об'єктів необоротних активів [10].

З метою забезпечення цілеспрямованого використання амортизаційних відрахувань розглядаються пропозиції щодо створення амортизаційного фонду шляхом резервування витрат для відновлення об'єктів основних засобів після закінчення строків використання основних засобів. Зокрема, ряд науковців схиляються до думки, що амортизаційні кошти, які надходять на підприємство, мають цільове призначення і повинні використовуватися для забезпечення відтворення основних засобів.

При цьому наголошується на необхідності запровадження обов'язкового перерахування підприємствами грошових коштів у розмірі нарахованої амортизації на спеціальний єдиний рахунок, резервуючи таким чином ресурси для оновлення основних засобів. Зауважимо, що практика формування амортизаційного фонду існувала за радянських часів. Тоді суму амортизації в повному обсязі відносили на збільшення амортизаційного фонду одночасно з її нарахуванням. Головний недолік такого порядку полягав у тому, що амортизаційний фонд утворювався, а активи, які його забезпечували, не надходили підприємству через реалізацію продукції, якщо ціна була нижче собівартості [11]. При цьому спочатку кошти перераховували централізовано в банк, проте згодом від цього відмовились і залишали їх у розпорядженні підприємства, але за використанням коштів не здійснювався контроль, і вони використовувались на поточні потреби підприємства. За вимогами МСБО, амортизація не є джерелом фінансування нового активу. Розглядаючи особливості МСБО 16 «Основні засоби», слід звернути увагу на чітко виражену належність стандарту до ресурсної концепції амортизації, яка заснована на загальноновизначених принципах бухгалтерського обліку, але не враховує відновлювальну функцію амортизації та фінансові аспекти її нарахування. Відповідно до п. 48 МСБО 16, амортизаційні відрахування за кожний період слід визнавати у прибутку чи збитку, якщо вони не включені до балансової вартості іншого активу [12]. Зазначене дозволяє державі компенсувати підприємству амортизаційні суми шляхом зменшення бази оподаткування на суму відрахувань. Резервування реальних коштів для зазначеної мети на окремих рахунках (як це було за радянських часів), у ринкових

умовах економічно не виправдано, оскільки відволікає кошти з господарського обороту. Амортизація може розглядатися в ринковій економіці джерелом фінансування капітальних вкладень виходячи з її фінансової складової – реальних коштів у виручці від продажу товарів (продукції, робіт, послуг), які й повинні акумулюватися для цільового використання.

Встановлено, що невирішеним питанням у нинішніх умовах залишається питання нарахування амортизації на довгострокові біологічні активи. Так, з прийняттям нового Податкового кодексу України внесено зміни до П(С)БО 30 «Біологічні активи». Зокрема, пунктом 11 П(С)БО 30 передбачено, що довгострокові біологічні активи, справедливу вартість яких на дату балансу достовірно визначити неможливо або якщо підприємство є платником податку на прибуток, можуть визнаватися та відображатися за первісною вартістю з урахуванням суми їх зносу і втрат від зменшення корисності.

Отже, за П(С)БО 30 «Біологічні активи», а також Методичними рекомендаціями з обліку біологічних активів об'єктом нарахування амортизації є довгострокові біологічні активи, які оцінюються за первісною вартістю. По біологічних активах, які оцінюються за справедливою вартістю, амортизація не нараховується. Методи нарахування амортизації передбачено П(С)БО 7 «Основні засоби». На нашу думку, найбільш прийнятними для даної групи необоротних активів (група 16) могли б бути два методи: прямолінійний і виробничий. Прямолінійний метод найбільш простий і рівномірно протягом терміну використання об'єкта враховує розмір амортизаційних відрахувань, а виробничий – враховує продуктивність багаторічних насаджень і дорослих тварин, що входять до довгострокових біологічних активів. Застосовувати прямолінійний чи виробничий метод – вибір за підприємством. Якщо можна наперед визначити продуктивність багаторічних насаджень і дорослих тварин, що входять в групу довгострокових біологічних активів, протягом строку їх корисного використання, то доцільно використовувати виробничий метод. Інакше для забезпечення об'єктивності інформації краще використати прямолінійний метод. У будь-якому випадку рішення про прийняття методу нарахування амортизації має бути відображеним в наказі про облікову політику підприємства.

Окремі автори пропонують відмовитися від нарахування амортизації по довгострокових біологічних активах тваринництва. Так, В. Б. Моссаковський зазначає, що нарахування амортизації на тварин основного стада при їх оцінці за первісною вартістю призводить до систематичного зниження залишкової вартості тварин, тоді як вартість тварин, оцінених за справедливою вартістю, систематично зростає внаслідок збільшення їх маси та підвищення цін на тварин через інфляцію та з інших причин [13]. Ця думка заслуговує на увагу, потребує додаткових досліджень і може бути використана при внесенні змін до нормативних документів з організації бухгалтерського обліку.

Застосування на практиці вищезазначених пропозицій забезпечить об'єктивне формування фактичних витрат на виробництво продукції та формування амортизаційних відрахувань за обраним оптимальним методом.

У нинішніх умовах, коли в державі відсутні фінансові ресурси на здійснення значних інвестицій в модернізацію матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств, єдиним шляхом є монетизація амортизаційних відрахувань з подальшою акумуляцією їх на спеціальних інвестиційних рахунках і посилення контролю за їх цільовим використанням.

Пропозиціями щодо підвищення ролі амортизації як джерела оновлення і модернізації основного капіталу сільськогосподарських організацій можуть бути такі:

1. Розробка нової податкової стратегії для господарств корпоративного сектору аграрної економіки, які спрямовують фінансові ресурси як амортизаційні відрахування на оновлення матеріально-технічної бази, що дає змогу:

– використовувати пільгове оподаткування, зокрема по податку на землю по ділянках, де реалізуються інвестиційні проекти на період розрахункового терміну окупності тощо, зниження ставок по ресурсних платежах;

– запровадження додаткового податкового навантаження при використанні амортизаційних відрахувань не за цільовим призначенням.

Дані рекомендації особливо актуальні для господарств корпоративного сектору аграрної економіки, що здійснюють виробництво та переробку продукції з подальшою реалізацією і є платником 4-ї групи.

2. Проведення активної політики прискореної амортизації, за якої держава свідомо скорочує надходження у вигляді податку на прибуток до бюджету із сільськогосподарських підприємств, які знаходяться на загальній системі оподаткування, сприятиме створенню додаткових джерел фінансування інвестиційної діяльності, впровадженню сучасних технологій, підвищенню ефективності, якості виробленої продукції та її конкурентоспроможності. Це в кінцевому результаті компенсує державі зменшення обсягу податкових надходжень. При цьому слід розглянути способи державного контролю цільового використання амортизаційних відрахувань.

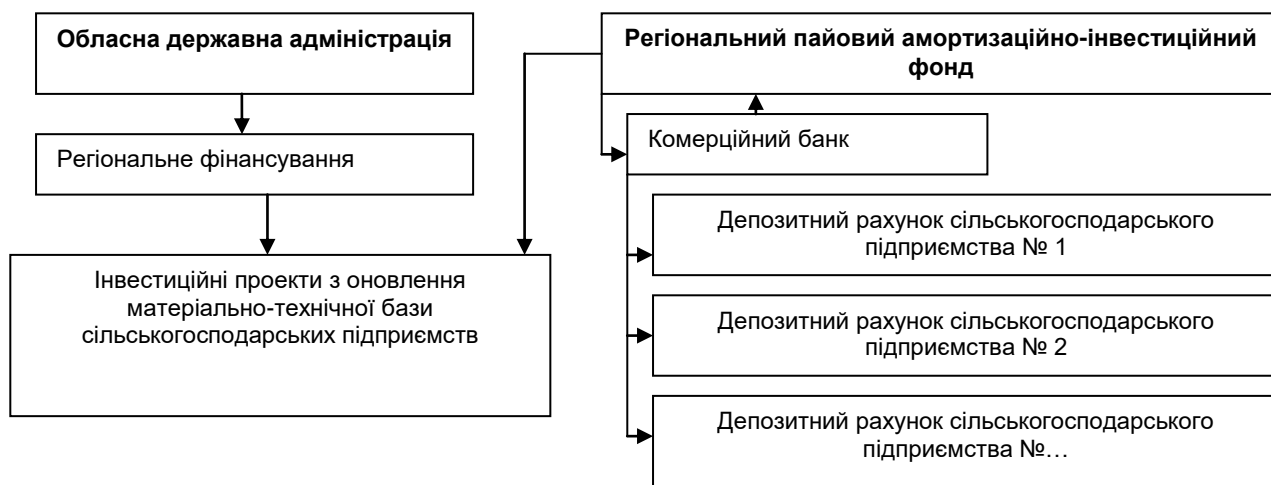
Застосування механізму прискореної амортизації доцільне для фінансово стійких організацій, у яких витрати на випуск продукції значно нижчі, ніж у конкурентів, що нівелює «штучне завищення» витрат і зниження розміру фінансового результату, відображеного в бухгалтерській звітності.

3. Використання інструментів державної підтримки накопичення амортизаційних відрахувань у вигляді реальних грошових коштів на депозитних або спеціальних рахунках у банках (накопичення коштів на цілі відтворення організації будуть проводити за умови застосування підвищеної депозитної ставки, яка повинна складатися із ставки, що застосовується комерційним банком і державної субсидії в розмірі ставки рефінансування; при цьому накопичені амортизаційні відрахування повинні бути використані на інвестиційні цілі).

4. Створення регіональних пайових амортизаційно-інвестиційних фондів (ПАІФ) з державною участю. Амортизаційні відрахування учасників ПАІФ накопичуватимуться протягом певного часу на рахунках фонду в банку. З метою контролю за накопиченням і використанням амортизаційних коштів слід відкривати спеціалізовані інвестиційні рахунки для кожного учасника фонду.

Для ефективного накопичення буде прийнятною схема, описана в попередньому пункті рекомендацій (тобто ставка депозиту комерційного банку плюс державна субсидія в розмірі ставки рефінансування). У статуті ПАІФ має бути визначена мінімальна сума накопичення для інвестування в основний капітал учасника. З метою прискорення накопичення інвестиційних коштів для учасників повинна бути передбачена можливість додаткового внесення коштів, наприклад, за рахунок прибутку.

Схему функціонування регіонального ПАІФ представлено на рис. 1.

Рис. 1. Схема формування та функціонування пайового амортизаційно-інвестиційного фонду

Джерело: узагальнено автором

З метою контролю за накопиченням і використанням коштів на рахунках ПАІФ регіональний орган управління (департамент агропромислового розвитку) і банк укладають угоду про надання всієї необхідної інформації про рух коштів на рахунках фонду. Учасники ПАІФ також повинні визначити умови контролю за накопиченням і використанням інвестиційних коштів та встановити відповідальність за нецільове їх використання. Запропонована схема функціонування регіонального ПАІФ та участі в ньому сільськогосподарських підприємств не має обов'язкового характеру, вона є альтернативним способом стимулювання господарюючого суб'єкта до ефективного накопичення коштів для реалізації інвестиційних проектів з оновлення й модернізації основного капіталу.

При цьому звична схема реалізації таких проектів (вибір проекту – кредит – реалізація проекту) матиме альтернативну нову схему (накопичення – вибір проекту – реалізація проекту). Вибір тієї чи іншої схеми вимагає детального економічного обґрунтування з метою виявлення найбільш прийняттого варіанта.

Основною метою регіональної інвестиційної політики в сучасних умовах є пошук найбільш ефективних способів модернізації матеріально-технічного потенціалу. Тому запропонований спосіб накопичення амортизаційних відрахувань має важливе значення для економічного розвитку сільського господарства регіону і забезпечення його продовольчої безпеки.

Слід зазначити, що практична реалізація даного механізму є завданням не лише регіональних управлінських структур, вона повинна здійснюватися за взаємовигідної співпраці регіональних органів влади та економічних суб'єктів господарювання АПК регіону.

Однак не всі регіони нашої країни здатні самостійно реалізувати проекти в аграрному секторі із необхідним обсягом державної підтримки. Тому на регіональному рівні необхідно розробляти цільові інвестиційні програми залучення коштів національного бюджету, в яких запропонований нами механізм накопичення інвестиційних ресурсів у межах регіонального ПАІФ буде відігравати важливу роль.

Отже, з метою запровадження даного підходу нами пропонується комплекс інвестиційно-стимулюючих і податкових нововведень, які передбачають: звільнення від податку на прибуток частини

оподатковуваного прибутку, що бере участь у формуванні фонду фінансування капіталовкладень, у вигляді індексації накопичених амортизаційних відрахувань з урахуванням рівня інфляції; зберігання коштів амортизаційного фонду на депозитному рахунку в банку; для простоти розрахунків та можливості періодичного вилучення коштів з депозиту рекомендується укладати депозитний договір терміном на рік; кошти фонду повинні направлятися виключно на фінансування основного капіталу, на кошти, використані не за цільовим призначенням, мають бути накладені фінансові санкції; при формуванні та цільовому використанні цього фонду можливе надання податкових преференцій в частині оподаткування процентного доходу від зберігання коштів на депозитному рахунку, а саме звільнення цих доходів від оподаткування.

Необхідно більш детально розглянути питання щодо індексації вартості амортизаційних відрахувань за рахунок прибутку. Нині сільськогосподарські підприємства сплачують фіксований сільськогосподарський податок, величина якого не залежить від розміру кінцевого фінансового результату. Тому відрахування частини прибутку на індексацію величини амортизаційних відрахувань буде невідчутним. Однак, в умовах загальної системи оподаткування можуть виникнути певні складнощі при визначенні бази оподаткування податку на прибуток. При використанні запропонованого методу необхідно звільнити частину прибутку, яка спрямовується на індексацію, при документальному підтвердженні фінансування основного капіталу з коштів фонду.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, вищенаведений механізм формування фонду фінансування капіталовкладень надає можливість сформувати достатній обсяг власних інвестиційних ресурсів, які складаються з амортизаційних відрахувань, банківських відсотків, за рахунок тієї величини амортизаційних відрахувань, що знаходиться на депозитному рахунку, і частини прибутку до оподаткування, яка дорівнює сумі проіндексованих амортизаційних відрахувань. Запропонована методика формування фонду дозволить підприємствам зберігати амортизаційні ресурси, що спрямовуються на відтворення основного капіталу в їх проіндексованому вартісному вираженні, тобто з урахуванням інфляції, що сприятиме веденню розширеного відтворення виробництва шляхом модернізації технічної бази. Очевидно, що такий підхід до формування фонду нагромадження амортизаційних відрахувань можливий лише за умови беззбиткової роботи сільськогосподарського підприємств. У разі збиткового функціонування підприємства амортизаційні відрахування спрямовуються на покриття збитків і не мають цільового призначення. Це означає, що амортизація для відновлення основних засобів відсутня і дає підстави зробити висновок про кризовий стан.

Література

1. Любар О. О. Амортизація: економічна сутність, особливості нарахування та відображення в бухгалтерському обліку. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 4. С. 117-131.
2. Кафка С. М. Амортизація необоротних активів підприємства: суть та призначення. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки*. 2017. Вип. 33. С. 185-191.
3. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" : наказ Міністерства Фінансів України від 27.04.2000 № 92. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення: 02.10.2019).
4. Кучер Л. Ю. Амортизація як джерело фінансування інноваційних проектів в агросфері. *Економіка і прогнозування*. 2015. № 4. С. 107-117.
5. Шаповал А. П. Удосконалення визначення зносу основних засобів в обліку. *Міжнародні тенденції розвитку бухгалтерського обліку і аудиту та перспективи для України* : матеріали міжн. наук.-практ. конф. (Київ, 19 трав. 2006 р.). Київ : КНЕУ, 2006. С. 70-72.
6. Хімич Г. О. Амортизація як складова економічного механізму відтворення основних фондів. *Агросвіт*. 2011. № 24. С. 72-76.
7. Майдуда Г. С. Амортизація основних засобів сільськогосподарських підприємств в умовах податкового кодексу. *Економіка та держава*. 2012. № 1. С. 68-71.
8. Юшко С. В. Амортизація основних фондів у податковому обліку: критичний погляд на проблему. *Фінанси України*. 2008. № 10. С. 80-88.
9. Бобко В. В. Амортизація основних засобів: термінологія та сучасні підходи. *Економічні науки. Серія: Облік і фінанси*. 2014. Вип. 11(2). С. 46-51.
10. Парнюк В. О. Амортизація як стимул до інвестування. *Економіка і прогнозування*. 2011. № 2. С. 93-104.
11. Касьянова В. О. Амортизація основних засобів: методи нарахування та організація обліку. *Економічний вісник Донбасу*. 2013. № 2. С. 117-122.
12. Ображей Ю. К. Амортизація основних засобів в обліковій політиці підприємства. *Економічні науки. Серія: Облік і фінанси*. 2013. Вип. 10(4). С. 62-68.

13. Моссаковський В., Кононенко Т. Шляхи вдосконалення обліку амортизації. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2012. № 4. С. 12-17.

References

1. Liubar, O.O. (2017), "Amortization: economic essence, peculiarities of charging and recording in accounting", *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, no. 4, pp. 117-131.
2. Kafka, S.M. (2017), "Depreciation of enterprise's non-current assets: contents and purposes", *Visnyk Pryazovskoho derzhavnoho tekhnichnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky*, Iss. 33, pp. 185-191.
3. Ministry of Finance of Ukraine (2000), *Pro zatverdzhennia Polozhennia (standartu) bukhhalterskoho obliku 7 "Osnovni zasoby"* [On approval of the Regulation (standard) of accounting 7 "Fixed assets"], Nakaz dated 27.04.2000 no. 92, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (access date October 02, 2019).
4. Kucher, L.Yu. (2015), "Amortization as the source for financing innovation projects in agrarian sphere", *Ekonomika i prohnozuvannia*, no. 4, pp. 107-117.
5. Shapoval, A.P. (2006), "Improving the definition of depreciation of fixed assets in accounting", *Mizhnarodni tendentsii rozvytku bukhhalterskoho obliku i audytu ta perspektyvy dlia Ukrainy: materialy mizhn. nauk.-prakt. konf.* [International trends in the development of accounting and auditing, and the prospects for Ukraine: materials International scientific and practical conf.], (Kyiv, 19 May 2006), KNEU, Kyiv, Ukraine, pp. 70-72.
6. Khimich, H.O. (2011), "Depreciation as a component of the economic mechanism of reproduction of fixed assets", *Ahrosvit*, no. 24, pp. 72-76.
7. Maiduda, H.S. (2012), "Depreciation agricultural enterprises in the conditions of Tax Code", *Ekonomika ta derzhava*, no. 1, pp. 68-71.
8. Yushko, S.V. (2008), "Depreciation of fixed assets in tax accounting: a critical view of the problem", *Finansy Ukrainy*, no. 10, pp. 80-88.
9. Bobko, V.V. (2014), "Fixed assets depreciation: terminology and new approaches", *Ekonomichni nauky. Seriya: Oblik i finansy*, Iss. 11(2), pp. 46-51.
10. Parniuk, V.O. (2011), "Depreciation as an incentive to invest", *Ekonomika i prohnozuvannia*, no. 2, pp. 93-104.
11. Kasianova, V.O. (2013), "Depreciation of fixed assets: methods of charge and account organization", *Ekonomichni visnyk Donbasu*, no. 2, pp. 117-122.
12. Obrazhei, Yu.K. (2013), "Depreciation of fixed assets in the accounting policy of the enterprise", *Ekonomichni nauky. Seriya: Oblik i finansy*, Iss. 10(4), pp. 62-68.
13. Mossakovskiy, V. and Kononenko, T. (2012), "Ways to improve depreciation accounting", *Bukhhalterskyi oblik i audyt*, no. 4, pp. 12-17.

Стаття надійшла до редакції 31.10.2019 р.